

ÜLDHARIDUSKOOLOIDE RAHULOLU KÜSITLUSE TULEMUSED

Autorid: Sandra Fomotskin ja Elsa Trumm

Küsitluse taust

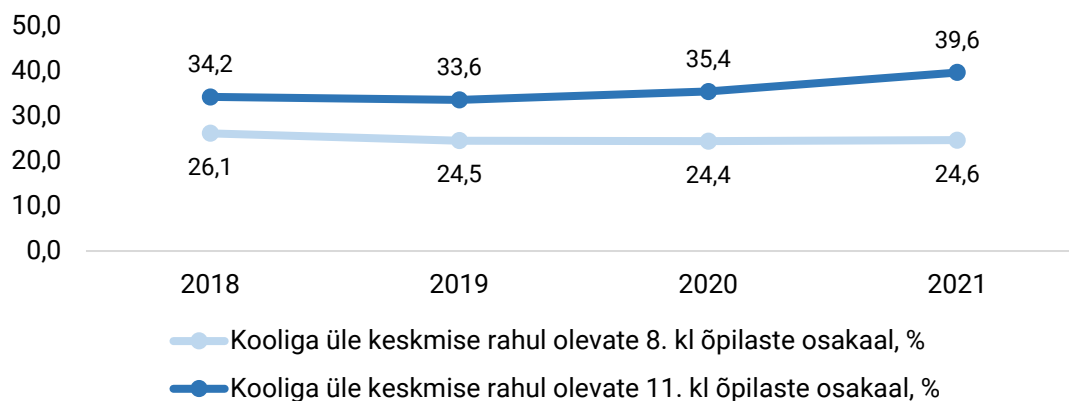
2021. a alguses viis Haridus- ja Noorteamet läbi iga-aastased üldhariduskoolide rahulolu- ja koolikeskkonna küsitlused, kuhu sel aastal oli lisatud distantsõpet puudutavate küsimuste plokk. Küsitluses osales ligikaudu 26 000 õpilast, 9000 õpetajat ja 25 000 1.-9. klassi õpilaste lapsevanemat kokku 449 koolist. Andmed koguti veebiankeediga perioodil jaanuar-märts 2021.

Küsitluse tulemusi on kõrvutatud varasemate rahulolu küsitluste tulemustega ning Tallinna Ülikooli distantsõppe uuringu tulemustega.

Distantsõppe mõjude ülevaade

Muutused õpilaste ja õpetajate rahulolus

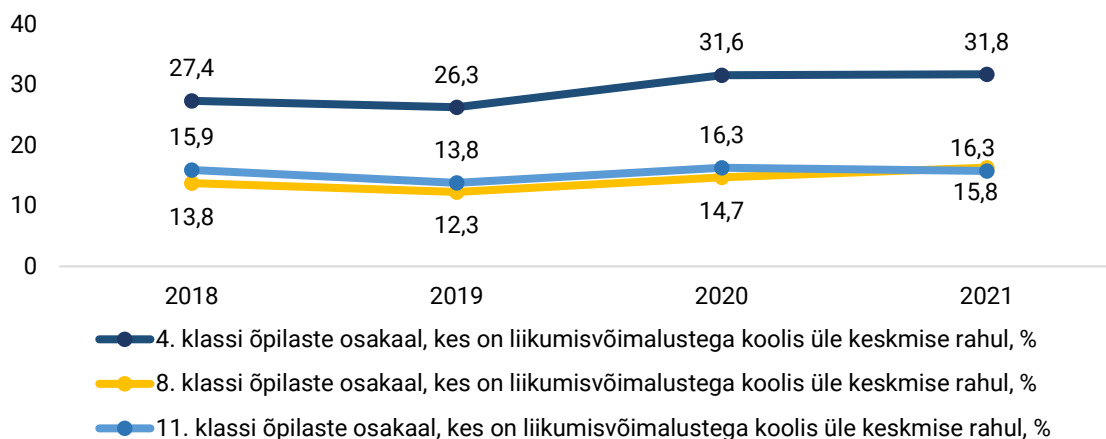
8. klassis kooliga üle keskmise rahul olevate õpilaste osakaal ei ole viimasel paaril aastal sisuliselt muutunud (2020 – 24,4% ja 2021 – 24,6%), see-eest 11. klassis kooliga üle keskmise rahul olevate õpilaste osakaal on märgatavalt kasvanud – kui 2020. aastal oli näitaja 35,4%, siis 2021. aastal oli kooliga üle keskmise rahul olevaid õpilasi 39,6% (kasv 4,2 protsendipunkti, vt joonis 1).

Joonis 1. Kooliga keskmiselt rahul olevate õpilaste osakaal (8. ja 11. klass).

Õpetajate tööga rahulolu mõõdeti riiklikes rahuloluküsitlustes viimati 2018. aastal, mil tööga üle keskmise rahul oli 83,7% üldhariduskoolide õpetajatest. 2021. aastal on see sisuliselt samal tasemel – 84,2%.

Liikumisvõimalustega üle keskmise rahul olevate õpilaste osakaal ei ole eelmise aastaga võrreldes oluliselt muutunud (joonis 2). Liikumisvõimalustega koolis on üle keskmise rahul umbes iga kolmas 4. klassi ning iga kuues 8. ja 11. klassi õpilane.

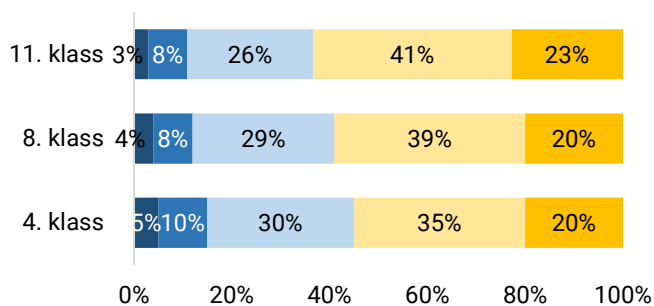
Joonis 2. Koolis liikumisvõimalustega üle keskmise rahul olevate õpilaste osakaal (4., 8. ja 11. klass)

Õppes edasijõudmine ja õpilüngad

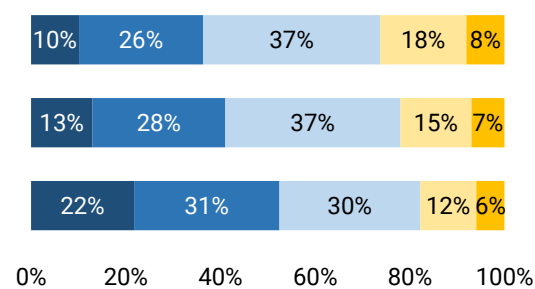
Enamuse õpilaste arvates tulid nad õppimisega iseseisvalt toime. Kui eelmisel aastal TLÜ uuringus hindasid nooremad õpilased distantsõppe ajal hakkamasaamist keskmiselt pisut kõrgemalt võrreldes 8. ja 11. klassi õpilastega, siis nüüd on olukord vastupidine. Selle aasta rahuloluküsitluses hindas umbes iga seitsmes 4. klassi, iga kaheksas 8. klassi ja iga üheksas 11. klassi õpilane, et ei tulnud distantsõppel õppimisega iseseisvalt toime (joonis 3).

Vanemate klasside õpilastel oli distantsõppe ajal rohkem raskusi õpitavast aru saamisega, kui nooremate klasside õpilastel, kuid kõigis vanuserühmades olid enamuses need õpilased, kellel polnud enda hinnangul õpitavast aru saamisega probleeme (joonis 4). Umbes iga viies 4. ja 8. klassi ning iga neljas 11. klassi õpilane nõustus, et tal oli distantsõppe ajal raske õpitavast aru saada.

Distantsõppel tulin õppimisega iseseisvalt toime

Distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada

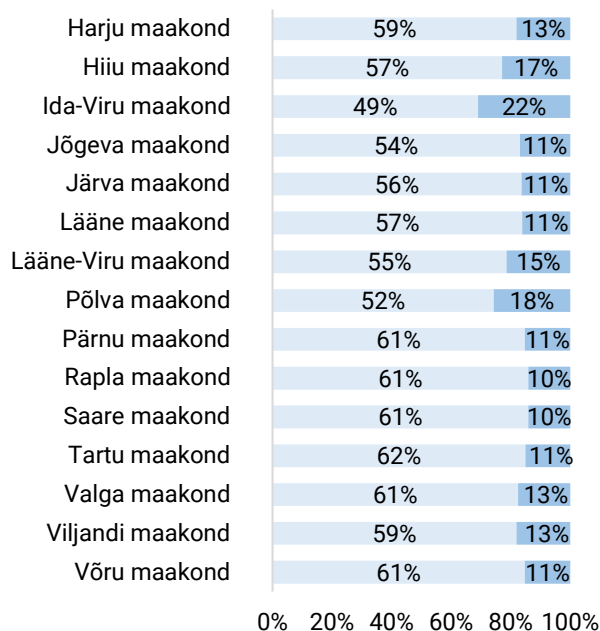
- Ei ole üldse nõus
- Pigem ei ole nõus
- Natuke nõus ja natuke vastu
- Pigem olen nõus
- Olen täiesti nõus

Joonis 3 ja 4. Õpilaste hinnang oma õppimisega toimetulekule ning õpitavast arusaamisele distantsõppe ajal (4., 8. ja 11. klass)

Maakondade vaates eristub õpilaste hinnangutes õppimisega iseseisvalt toimetulekule Ida-Virumaa, kus pisut alla poole õpilastest hindas oma toimetulekut heaks ja viiendikul oli toimetulekuga raskusi. Ülejäänud maakondadest veidi madalam oli ka Põlvamaa õpilaste toimetulek (joonis 5).

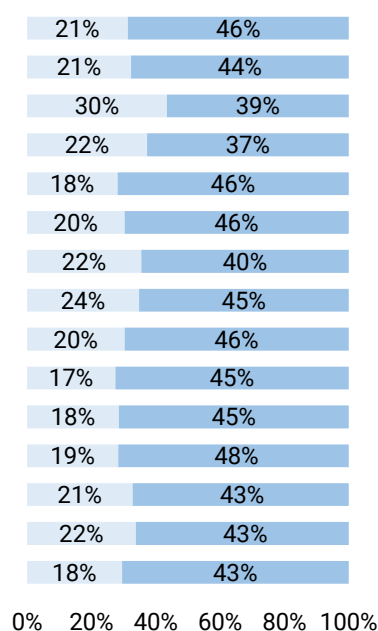
Ka õpitavast aru saamisega oli distantsõppe ajal kõige rohkem raskusi Ida-Virumaa õpilastel. Kui ülejäänud maakondades oli umbes igal viiendal õpilasel raske õpitavast aru saada, siis Ida-Virumaal igal kolmandal ja Põlvamaal igal neljandal õpilasel (joonis 6).

Distantsõppel tulin õppimisega iseseisvalt toime

■ „Pigem olen nõus“ ja „Olen täiesti nõus“
 ■ „Pigem ei ole nõus“ ja „Ei ole üldse nõus“

Distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada

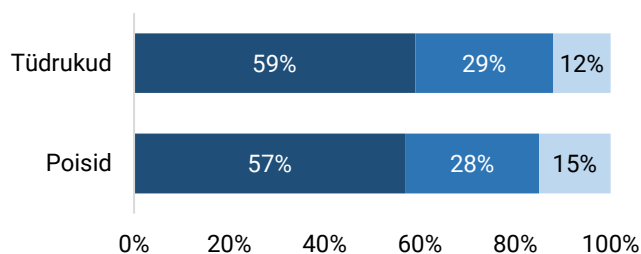

■ „Pigem olen nõus“ ja „Olen täiesti nõus“
 ■ „Pigem ei ole nõus“ ja „Ei ole üldse nõus“

Joonis 5 ja 6. Õpilaste hinnang enda toimetulekule distantsõppel iseseisva õppimisega ja õpitavast arusaamisega maakondade lõikes

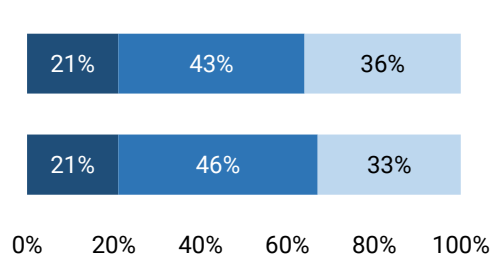
Tüdrukud tulid enda hinnangul õppimisega iseseisvalt toime natukene paremini kui poisid, kuid vahe on väga väike (enda hinnangul ei tulnud või pigem ei tulnud toime 12% tüdrukutest ja 15% poistest). Raskusi õpitavast arusaamisega kogesid poisid ja tüdrukud sarnaselt (vt joonis 7 ja 8).

Distantsõppel tulin õppimisega iseseisvalt toime

■ Distantsõppel tuli õppimisega iseseisvalt toime
 ■ Natuke nõus ja natuke vastu
 ■ Distantsõppel ei tulnud õppimisega iseseisvalt toime

Distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada

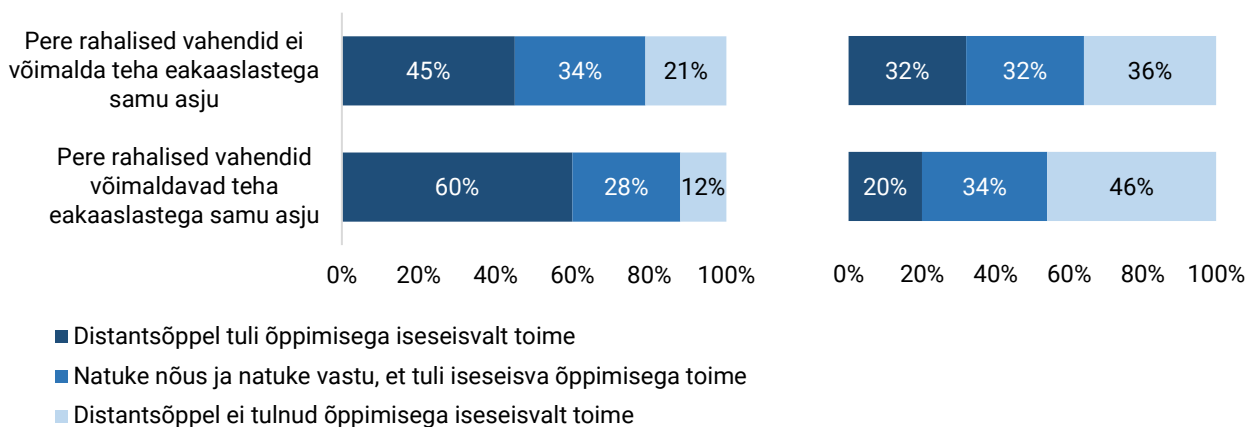

Joonis 7 ja 8. Õpilaste hinnang enda toimetulekule distantsõppel iseseisva õppimisega ja õpitavast arusaamisega soo lõikes

Õpilased, kelle hinnangul pere rahalised vahendid ei võimalda neil teha eakaaslastega samu asju, tulid distantsõppel iseseisva õppimisega toime kehvemini ja kogesid rohkem raskusi õpitavast arusaamisega, kui õpilased, kes hindasid oma pere rahalisi võimalusi eakaaslastega sarnaseks. (vt joonised 9–10).

Distantsõppel tulin õppimisega iseseisvalt toime

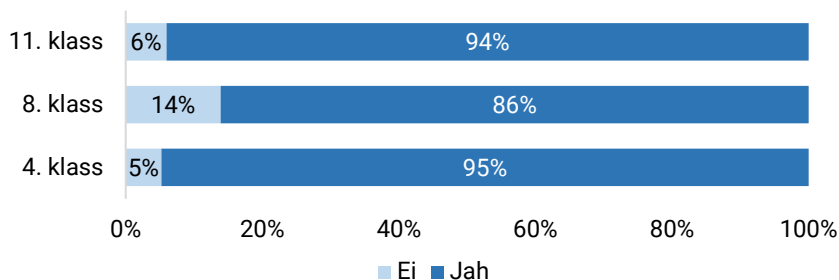
Distantsõppe ajal oli mul raske õpitavast aru saada

Joonis 9 ja 10. Õpilaste hinnang enda toimetulekule distantsõppel iseseisva õppimisega ja õpitavast arusaamisega pere majandusliku olukorra järgi

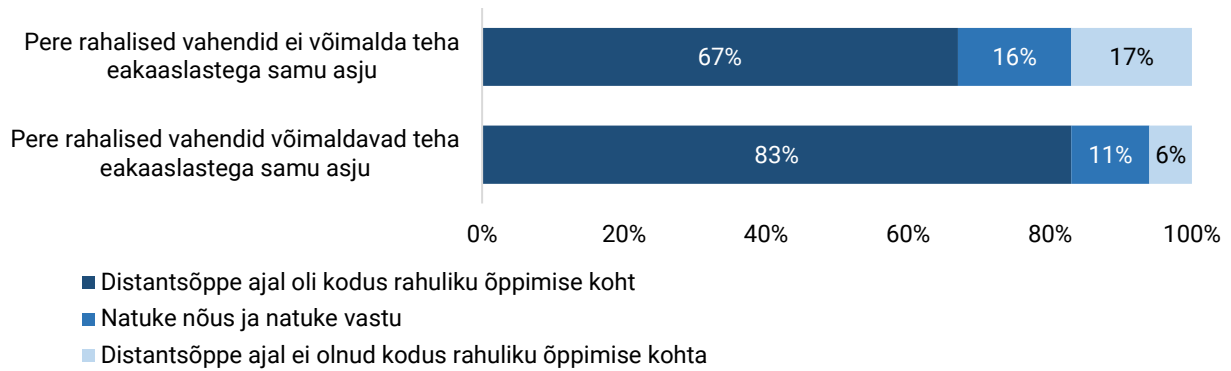
Sotsiaalmajandusliku tausta mõju

Enamusel õpilastest oli distantsõppe ajal kodus koht, kus nad said rahulikult õppida. Rahuliku õppimise kohta polnud kodus 5% 4. klassi ja 6% 11. klassi õpilastest. Erineb aga 8. klass, kus õpilaste, kes tundsid, et neil ei olnud distantsõppe aja õppimiseks rahulikku kohta, osakaal oli rohkem kui poole kõrgem – 14% (joonis 11).

Joonis 11. Õpilaste hinnang sellele, kas neil oli distantsõppe ajal kodus koht, kus rahulikult õppida

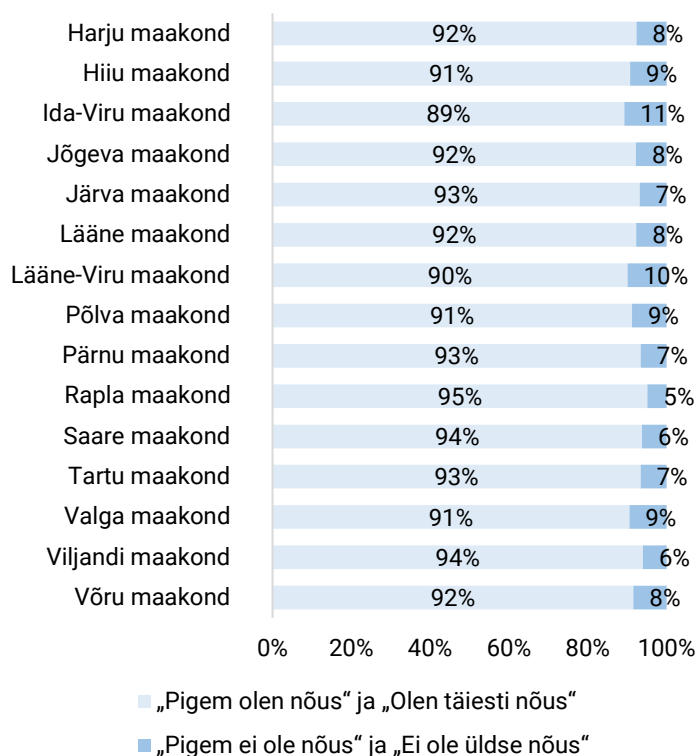
Ootuspäraselt oli sotsiaalmajanduslikult nõrgema taustaga õpilaste seas rohkem neid, kellel polnud kodus rahuliku õppimise kohta. Rahuliku õppimise kohta ei ole kodus 6% õpilastest, kes hindasid oma pere rahalisi võimalusi sarnaseks eakaaslastega ja 17% õpilastest, kelle pere rahalised vahendid on eakaaslastega võrreldes kehvemad. (vt joonis 12)

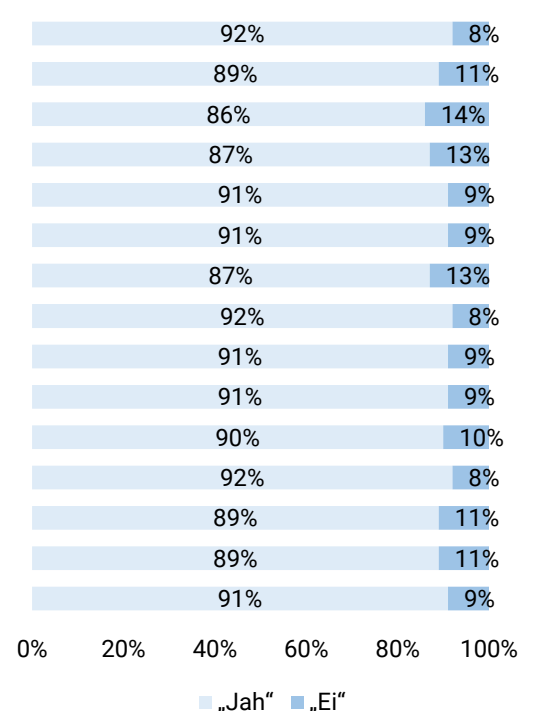
Joonis 12. Õpilaste hinnang sellele, kas neil oli distantsõppe ajal kodus koht, kus rahulikult õppida; pere majandusliku olukorra järgi

Maakondlikus võrdluses ei ole väga suuri erinevusi õpilaste hinnangutes oma pere rahaliste võimaluste (seda võib selgitada sellega, et kuna küsiti võrdlust eakaaslastega, on õpilased hinnanud oma sotsiaalmajanduslikku tausta piirkondlikus kontekstis). Siiski on kõige suurem osakaal õpilasi, kes hindavad oma pere rahalisi võimalusi kehvemaks, Ida-Virumaal. (vt tabel 4). Samuti peegelduvad Ida-Virumaa õpilaste vähesemad võimalused selles, et suhteliselt kõige rohkem on õpilasi, kes märkisid, et neil ei olnud distantsõppe ajal kodus kohta, kus rahulikult õppida, Ida-Virumaal (joonised 13 ja 14).

Mul oli distantsõppe ajal kodus koht, kus sain rahulikult õppida

Kas Sinu pere rahalised vahendid võimaldavad Sul teha eakaaslastega samu asju?

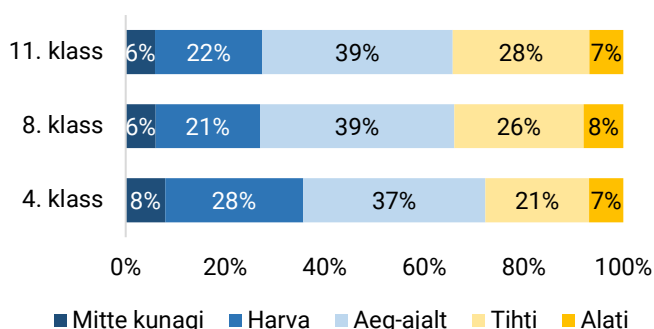
Joonis 13 ja 14. Õpilaste hinnang sellele, kas neil oli distantsõppe ajal kodus koht, kus rahulikult õppida ja oma pere finantsolukorrale; maakondade lõikes

Õpilaste vaimne tervis koroonakriisi ajal

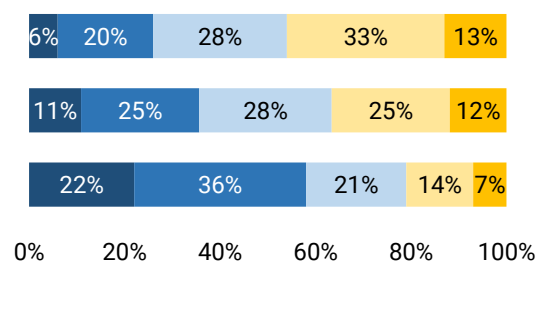
Rahuloluküsitlustes paluti õpilastel mõelda viimasele paarile kuule koroonakriisi ajal ja hinnata, kuidas kirjeldavad nende mõtlemist ja käitumist järgmised väited: 1. Tundsin, et sain lõõgastuda; 2. Tundsin, et mul on kõigest kõrini; 3. Tundsin end üksikuna; 4. Tundsin, et elu on mõnus; 5. Olin kurb; 6. Olin rõõmus; 7. Olin heas tujus; 8. Tundsin, et olin pinges.

Peaaegu kõigi väidete puhul hindasid vanemate klasside õpilased oma vaimset seisundit kehvemaks kui nooremate klasside õpilased (joonised 15–22). Näiteks pinget tundis tihti või alati 43% 11. klassi, 33% 8. klassi ja 13% 4. klassi õpilasi. Erandina tundsid 4. klassi õpilased klasside võrdluses kõige vähem, et nad said lõõgastuda. Kolmandik 11. klassi õpilastest tundis tihti, et kõigest on kõrini ja umbes iga kaheksas tundis seda kogu aeg.

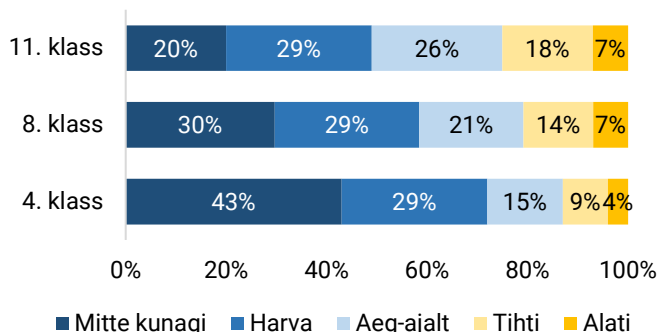
Tundsin, et sain lõõgastuda

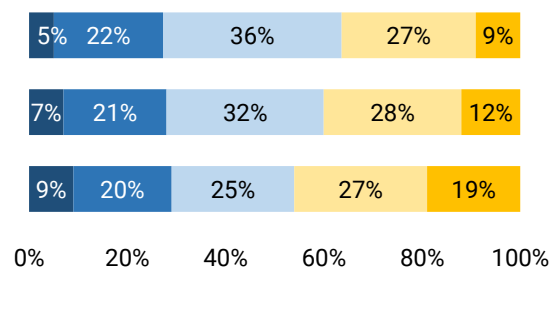
Tundsin, et mul on kõigest kõrini

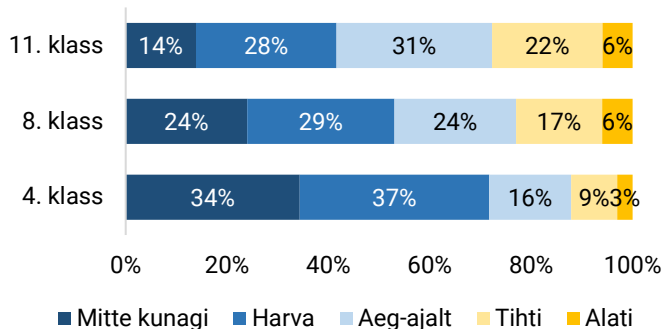
Tundsin end üksikuna

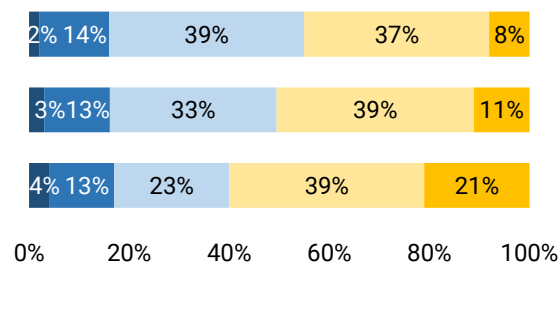
Tundsin, et elu on mõnus

Olin kurb

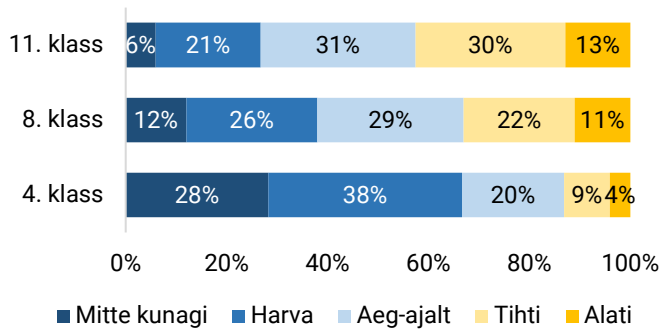

Olin rõõmus

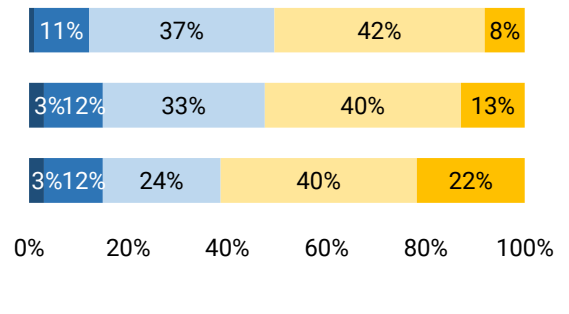

Joonis 15–20. Õpilaste hinnangud oma tujule ja tunnetele küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul

Tundsin, et olin pinges

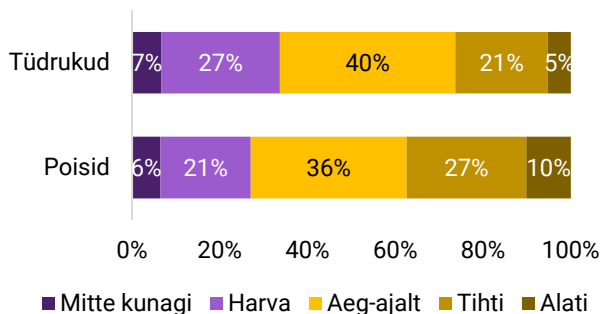
Olin heas tujus

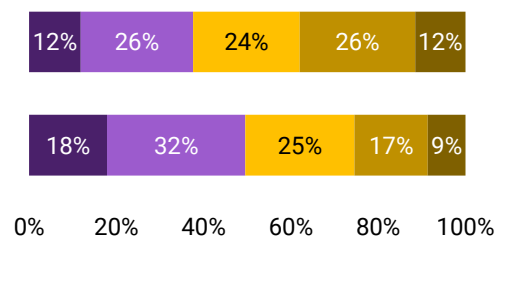
Joonis 21 ja 22. Õpilaste hinnangud oma tujule ja tunnetele küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul

Kõikide väidete puhul olid poiste hinnangud oma vaimsele tervisele oluliselt positiivsemad, kui tüdrukutel (joonised 23–30). Näiteks 38% tüdrukutest ja 25% poistest tundis koroonakriisi ajal tihti või alati, et kõigest on kõrini. Üksikuna tundis end tihti või alati 23% tüdrukutest ja 14% poistest, kurbust tundis tihti või alati 26% tüdrukutest ja 13% poistest.

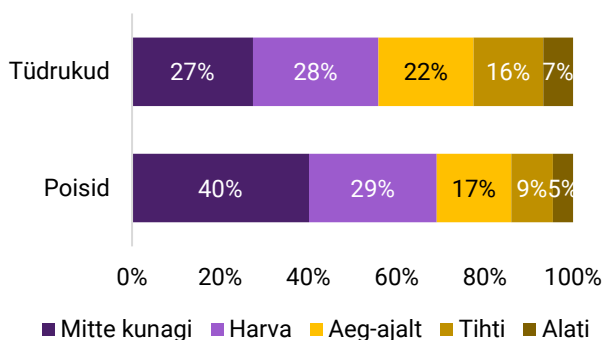
Tundsin, et sain lõõgastuda

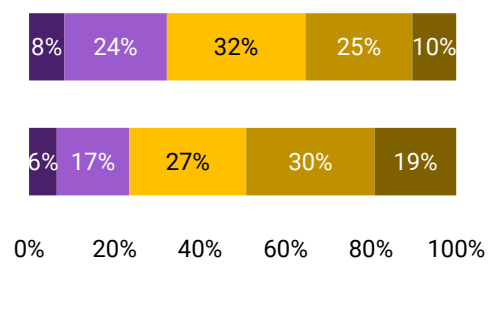
Tundsin, et mul on kõigest kõrini

Tundsin end üksikuna

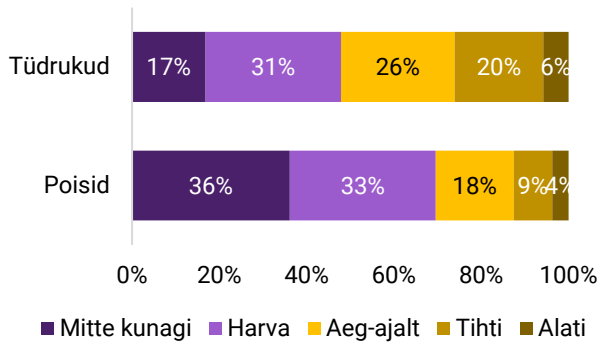

Tundsin, et elu on mõnus

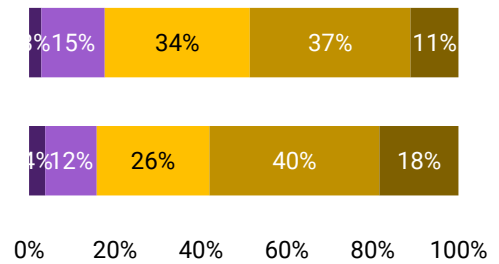

Joonis 23–26. Õpilaste hinnangud oma tujule ja tunnetele küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul soo lõikes

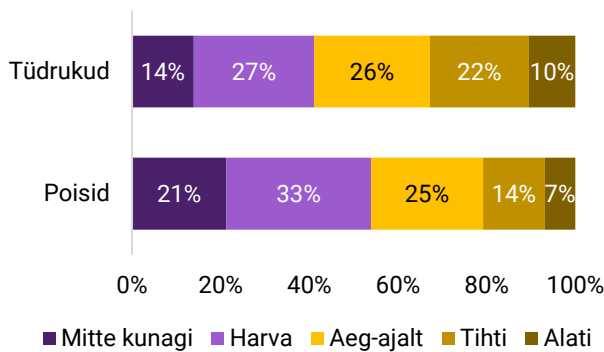
Olin kurb

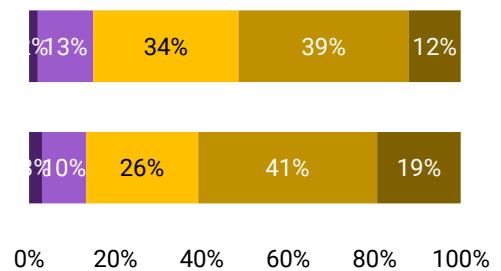
Olin rõõmus

Tundsin, et olin pinges

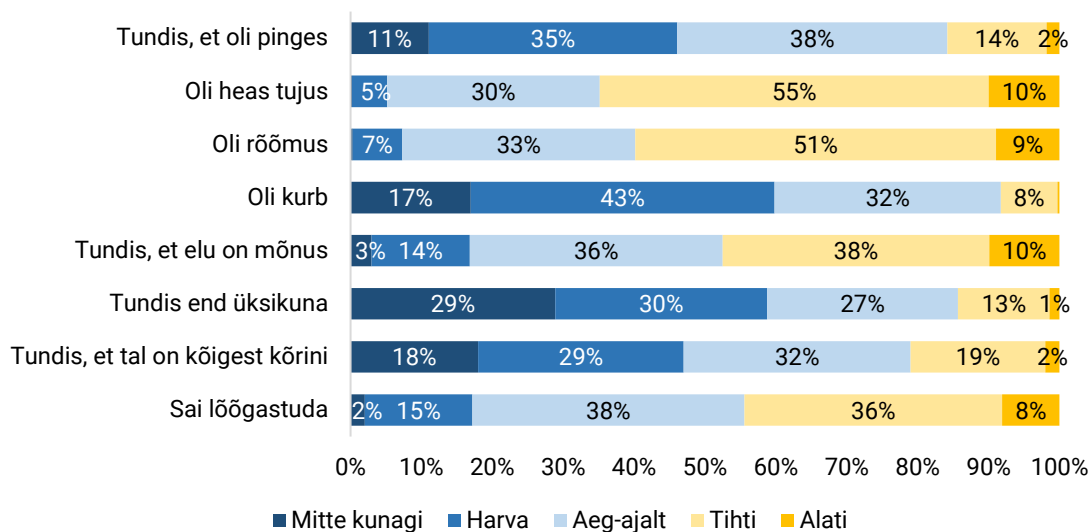

Olin heas tujus

Joonis 27–30. Õpilaste hinnangud oma tujule ja tunnetele küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul soo lõikes

Vanemate hinnangud lapse vaimse tervise näitajatele olid üldiselt veidi positiivsemad, kui laste endi hinnangud (joonis 31). Näiteks kui 4. klassi õpilastest 36% ja 8. klassi õpilastest 27% tundsid, et nad ei saanud lõõgastuda või lõõgastusid harva, siis vanemaid, kelle hinnangul nende laps sai harva või mitte üldse lõõgastuda, oli 17%.

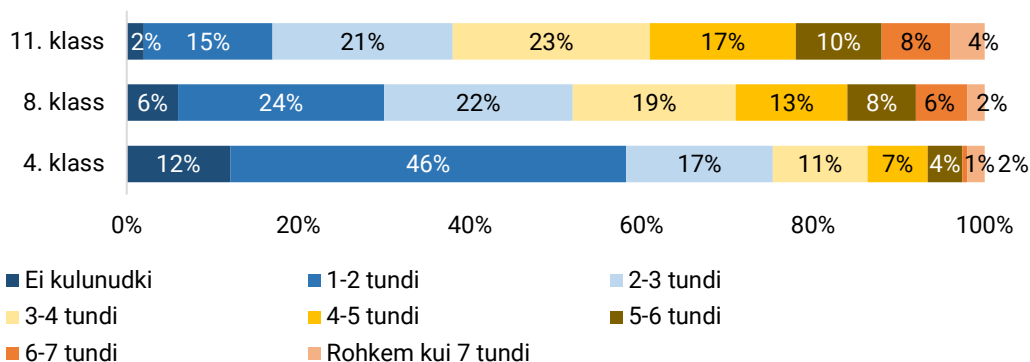
Joonis 31. Lapsevanemate hinnangud oma lapse tujule ja tunnetele küsitlusele eelnenud kahe kuu jooksul

Õpikoormus

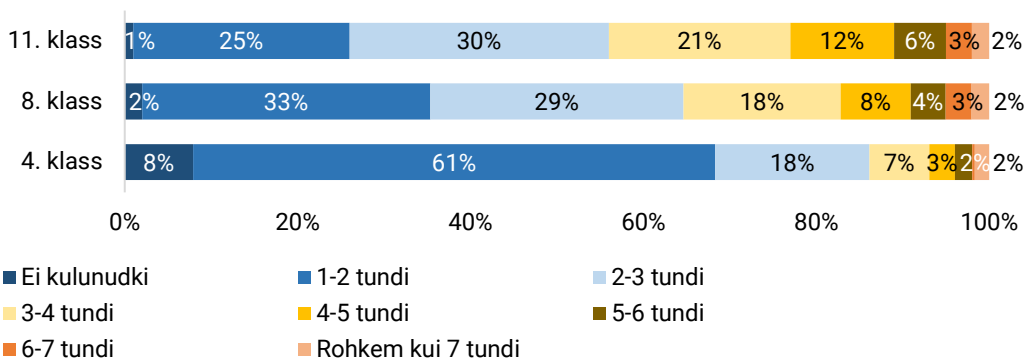
Kõige rohkem kulus õpilastel aega iseseisvale ülesannete lahendamisele ja videotundides osalemisele ning kõige vähem uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimisele (joonised 32–34).

Vanemate klasside õpilastel kulus videotundidele rohkem aega, kui noorematel õpilastel. Ligi pooltel 4. klassi õpilastest oli päevas 1-2 videotundi, samas igal viiendal 11. klassi õpilasel kulus videotundidele päevas üle viie tunni.

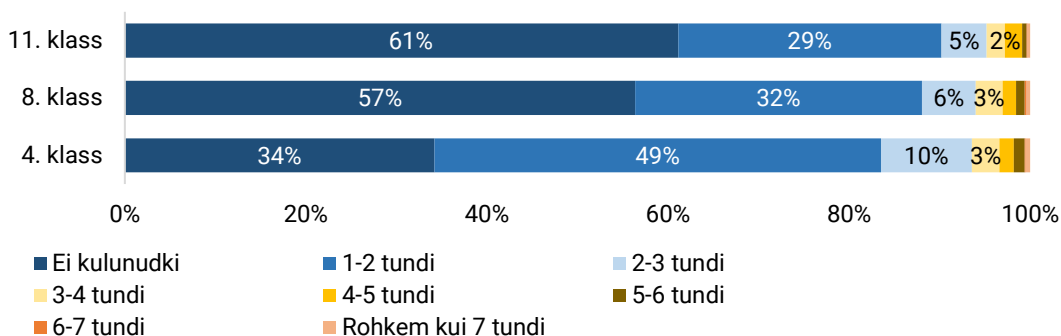
Videotunnid

Iseseisev ülesannete lahendamine

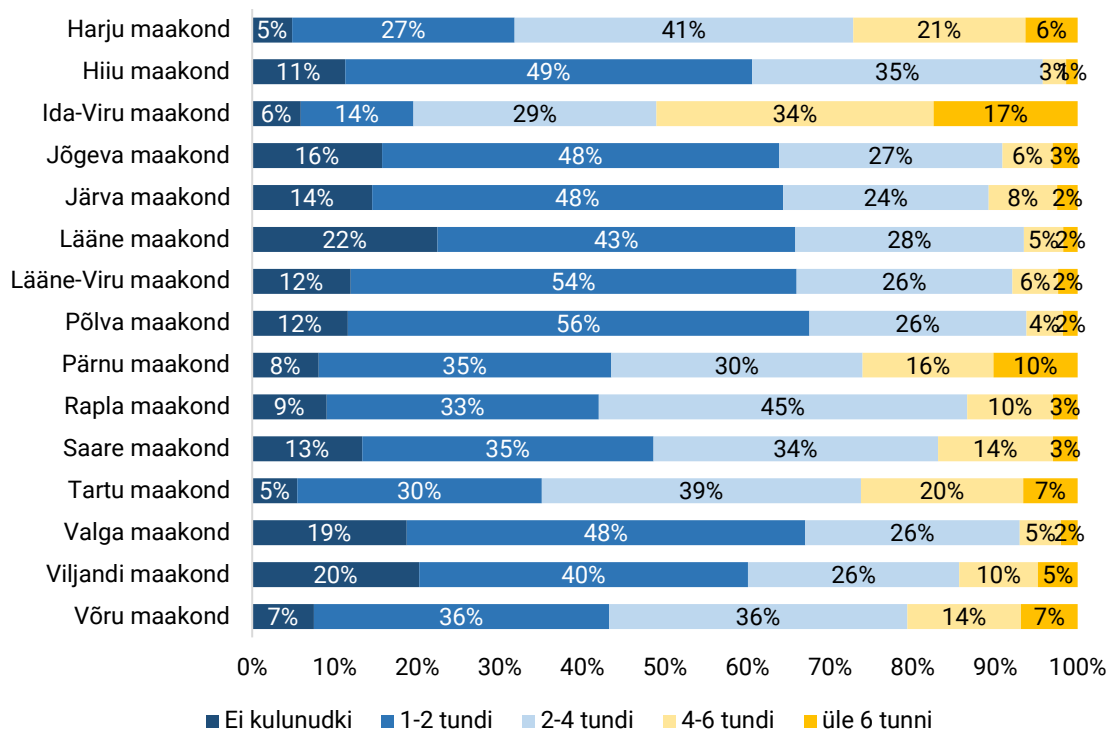
Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine

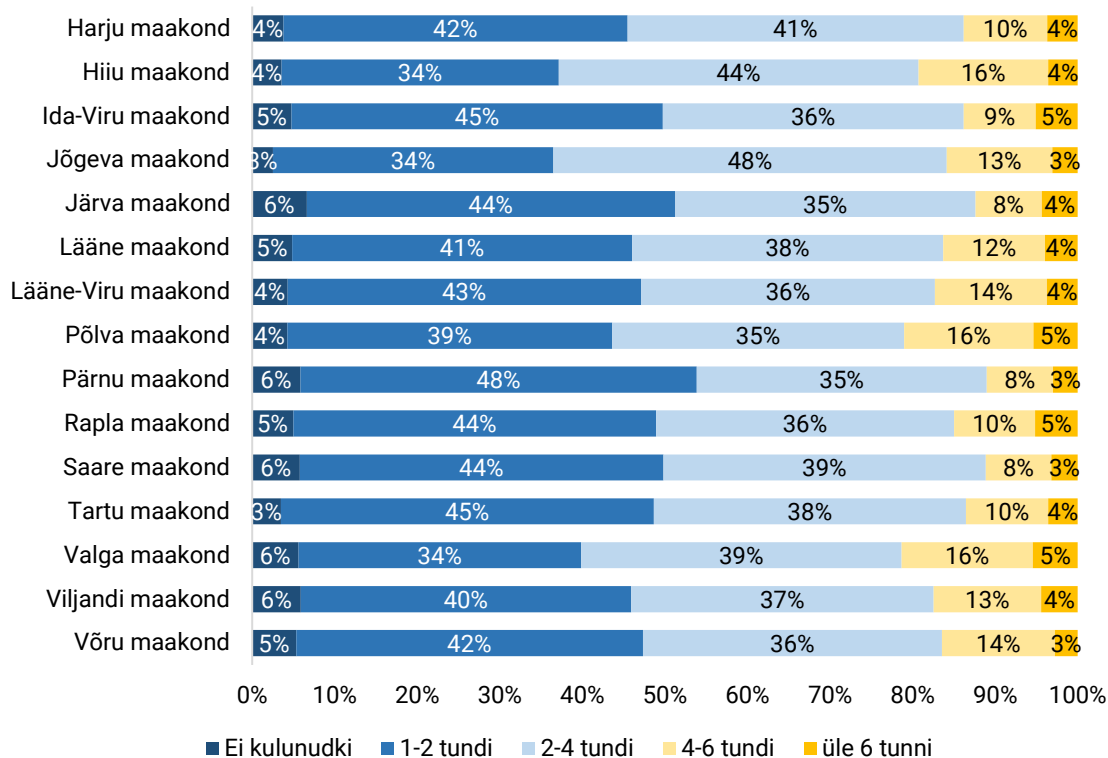
Joonis 32–34. Õpilaste hinnangud erinevatele õppimisega seotud aspektidele kulunud ajale

Kui iseseisvale ülesannete lahendamisele kulunud aeg on maakondade võrdluses sarnane, siis õpilaste hinnangutes videotundide mahule ilmnevad maakonniti olulised erinevused. Kõige rohkem kulus endi hinnangul videotundidele aega Ida-Virumaa õpilastel – igal kolmandal õpilasel 4-6 tundi ja igal kuuendal õpilasel üle 6 tunni, samas kui näiteks Harjumaal kulus

videotundidele päevas 4-6 tundi igal viiel õpilasel ja üle 6 tunni 6% õpilastest. Õpilasi, kelle üldse videotundidele aega ei kulunud, oli kõige rohkem Läänemaal (22%) ja Viljandimaal (20%) (joonised 35 ja 36).

Joonis 35. Õpilaste hinnang videotundidele kulunud ajale päevas maakondade järgi

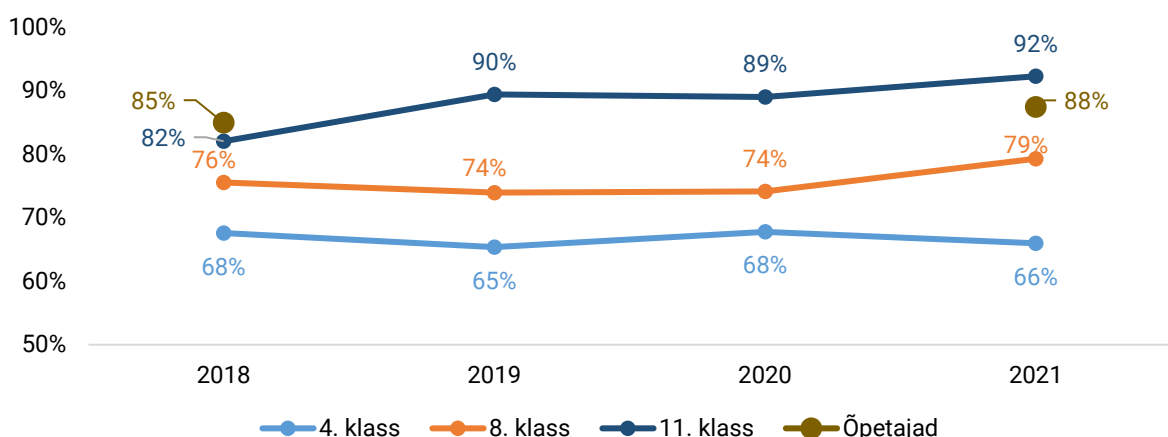

Joonis 36. Õpilaste hinnang iseseisvale ülesannete lahendamisele kulunud ajale päevas maakondade järgi

Võrreldes eelmise kevadega (TLÜ uuringu andmete põhjal) on kasvanud videotundidele kulunud aeg ja vähenenud iseseisvatele ülesannetele kulunud aeg. Kui eelmisel kevadel kulus enamusel õpilastest aega uute vahendite ja keskkondade tundmaõppimisele, siis sel aastal olid keskkonnad juba tuttavad.

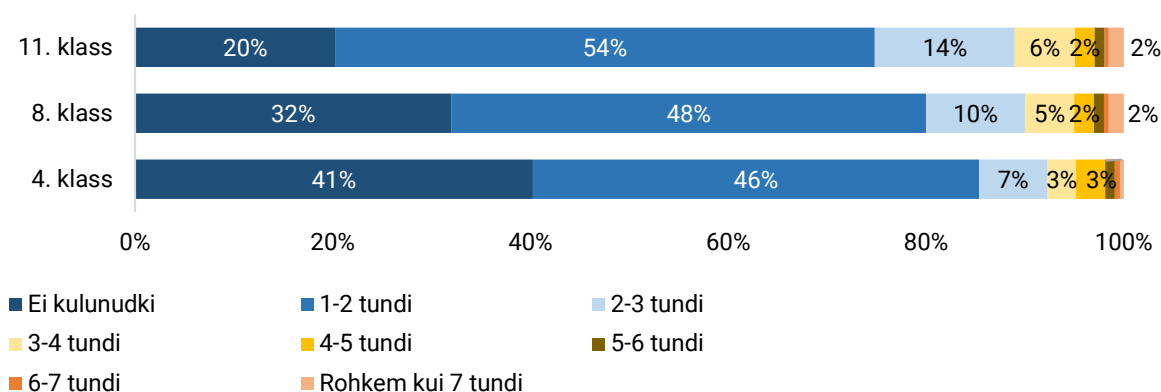
Suhtlemine klassikaaslaste ja õpetajatega

Kiusamist kogunud õpilaste osakaal on 4. klassis pisut kasvanud, 8. klassis aga viie protsendipunkti võrra ning 11. klassis kolme protsendipunkti võrra vähenenud. Ka üldhariduskoolide õpetajate osakaal, kes on kogunud kiusamist õpilaste, kolleegide või lapsevanemate poolt, on 2018. aastaga võrreldes pisut madalam (joonis 37).

Joonis 37. Õpilaste ja õpetajate osakaal, kes ei ole viimase 2 nädala jooksul kogunud korduvat koolivägivalda

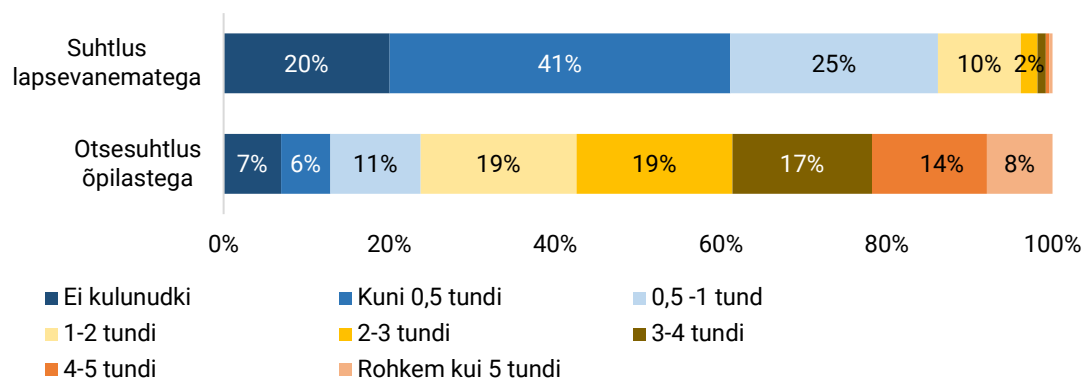
Distantsõppe ajal ei suhelnud peaaegu iga teine 4. klassi õpilane klassikaaslastega koolitööde teemal. 8. klassi õpilaste seas oli selliseid õpilasi kolmandik ja 11. klassis viiendik. Samas tundsid vanemate klasside õpilased ennast rohkem üksikuna kui 4. klassi õpilased, mis peegeldab eri vanuses õpilaste erinevaid arengulisi vajadusi (st vanematel õpilastel on suurem vajadus eakaaslastega suhelda) (joonis 38).

Joonis 38. Klassikaaslastega koolitööde teemal suhtlusele kulunud aeg päevas

Õpetajate vastused näitasid, et suuremal osal kulus lapsevanematega suhtluseks 0,5–1 tund või ei kulunud sellele üldse aega (joonis 39). Neid, kes vastasid, et lapsevanematega suhtlusele kulus rohkem kui 2 tundi, oli väga vähe. Samas õpilastega otsesuhtlusele (õppetöö läbiviimine video/audio vahendusel) kulunud aeg varieerus rohkem. Kõige suurem osa (38%) õpetajatest

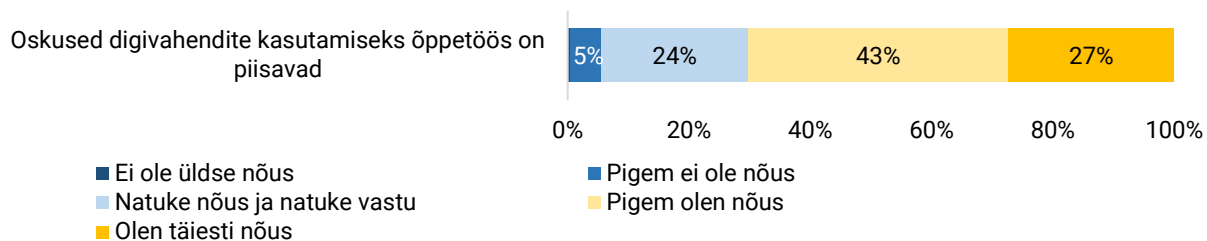
vastas, et ajakulu otsesuhtlusele oli 1–3h, samas 31% märkis, et neil kulus päevas 3–5h õpilastega otsesuhtlusele ja 8% hindas kulunud ajaks üle 5h päevas.

Joonis 39. Õpetajatel lapsevanematega suhtlemisele ja õpilastega otsesuhtlusele kulunud aeg päevas

Õpetajate digioskused ja õpetamispraktikad

Õpetajate digioskustes on toimunud positiivne areng. Kui 2018. aasta rahuloluküsitlustes hindas oma digioskusi piisavaks 65,7% õpetajatest, siis 2021. aastal juba 70,3% õpetajatest (joonis 40).

Joonis 40. Õpetajate hinnang oma digivahendite kasutamise oskuste piisavusele õppetöös

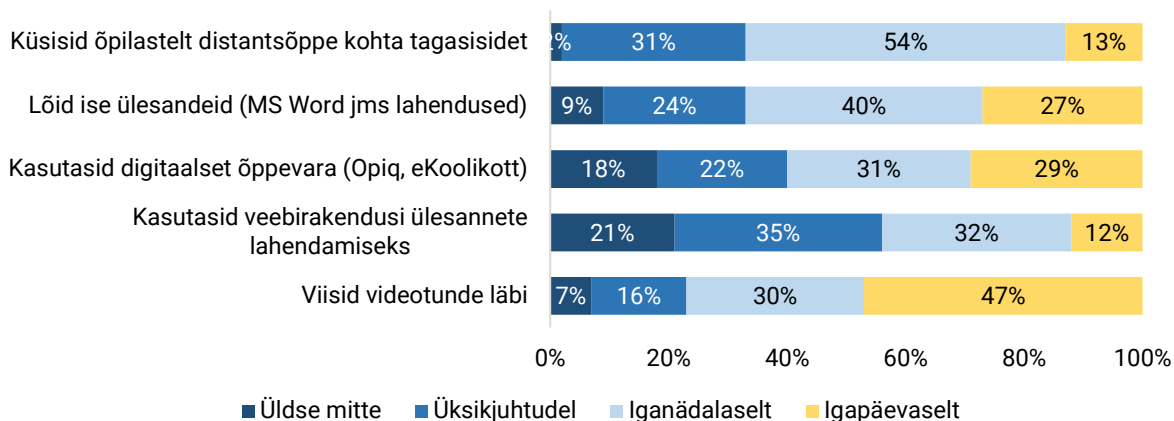
Enam kui pooled õpetajad küsisid õpilaste käest distantsõppe protsessi kohta tagasisidet igapäevaselt ja umbes iga kaheksas õpetaja tegi seda igapäevaselt (joonis 41). Kolmandik õpetajatest küsis tagasisidet üksikjuhtudel või üldse mitte. Ka tagasiside küsimine õpilastelt on muutunud aasta jooksul sagedasemaks.

Ise lõi ülesandeid igapäevaselt või igapäevaselt kaks kolmandikku õpetajatest (joonis 41). Seda on veidi enam kui eelmisel aastal TLÜ uuringu põhjal.

Opiq ja eKoolikoti digitaalset õppevara kasutas umbes iga kolmas õpetaja igapäevaselt ja samapalju oli neid, kes kasutasid digiõppevara igapäevaselt. Iga viies õpetaja ei kasutanud üldse digiõppevara. Eelmisel aastal oli igapäevaseid digiõppevara kasutajaid oluliselt vähem (18%) ja õpetajaid, kes üldse digiõppevara ei kasutanud, oli rohkem (28%) (joonis 41).

Ülesannete lahendamiseks mõeldud veebirakendusi kasutasid ligi pooled õpetajad vähemalt igapäevaselt. Kolmandik õpetajatest kasutas neid üksikjuhtudel ja viiendik üldse mitte (joonis 41). Aasta tagasi oli kolmandik õpetajaid kasutanud veebirakendusi vähemalt igapäevaselt ja kolmandik üldse mitte, seega ka veebirakenduste kasutamine õppes on kasvanud.

Sel aastal viisid distantsõppe ajal ligi pooled õpetajad videotunde läbi igapäevaselt, samas umbes iga kuues õpetaja tegi seda üksikjuhtudel ja 7% õpetajatest üldse mitte (joonis 41). Seda on märkimisväärselt enam kui eelmisel aastal TLÜ uuringu andmete põhjal, kus igapäevaselt viis videotunde läbi 13% õpetajatest ja neljandik ei teinud seda üldse.

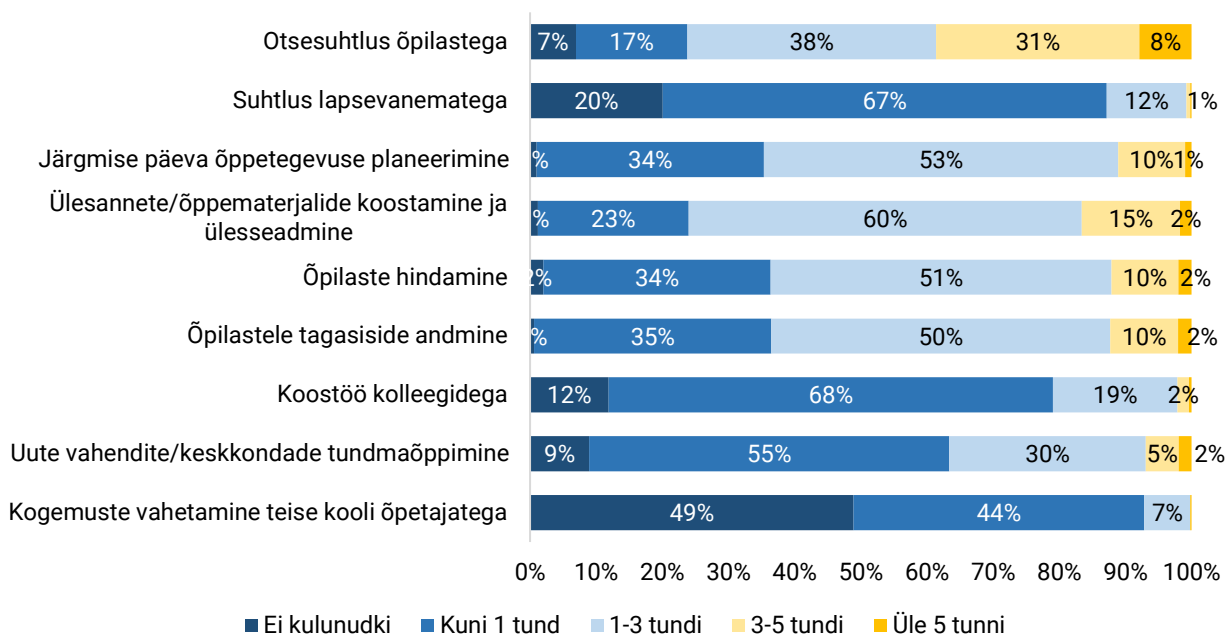
Joonis 41. Õpetajate hinnang õppetööga seotud ülesannete tegemise sagedusele

Õpetajate ajakasutus ja stress

Kõige rohkem kulus õpetajatel distantsõppe ajal aega ülesannete ja õppematerjalide koostamisele ja ülesseadmisele, järgmise päeva õppetegevuste planeerimisele ning õpilaste hindamisele ja tagasisidestamisele (joonis 42).

Kõige suurem variatiivsus õpetajate ajakasutuses ilmnis otsesuhtluses õpilastega ehk selles, kui palju kulus õpetajatel aega õppetöö läbiviimisele video/audio vahendusel. Üldistatult kümnest õpetajast üks ei teinud seda üldse või kulus selleks alla poole tunni, ühel kulus kuni tund, kahel 1-2 tundi, kahel 2-3 tundi, kahel 3-4 tundi, ühel 4-5 tundi ja ühel rohkem kui 5 tundi. See tähendab, et osadel õpetajatel kulus kõige rohkem aega otsesuhtlusele õpilastega, kuid osadel õpetajatel ei kulunud sellele üldse aega (joonis 42).

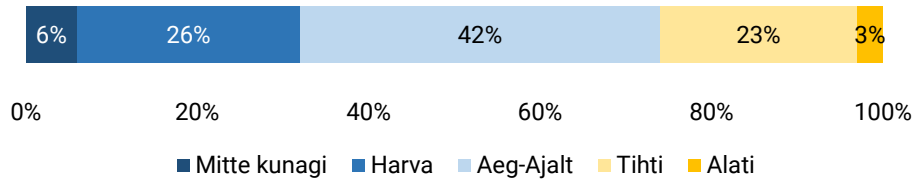
Vähem aega kulus õpetajatel koostööle kolleegidega ja uute vahendite/keskkondade tundmaõppimisele. Kõige vähem kulus aega kogemustevahetusele teise kooli õpetajatega ja suhtlusele lapsevanematega.

Joonis 42. Õpetajate hinnang õppetegevusega seotud tegevuste ajakulule

Võrreldes TLÜ uuringutulemustega ei ole aasta jooksul toimunud olulisi muutusi õpetajate ajakasutusmustrites. Ka aasta tagasi kulutasid õpetajad rohkem aega ülesannete loomisele ja õpilastele kättesaadavaks tegemisele ning hindamisele ja tagasisidestamisele ning vähem jõudsid õpetajad tegeleda suhtlusega erinevate osapooltega.

Enamus õpetajatest on viimasel ajal kogenud stressi (st pinget, rahutust, närvilisust, ärevust, magamisraskusi) (joonis 43). Enam kui kolmandik on kogenud stressi aeg-ajalt, neljandik harva ja neljandik tihti. Pidevalt on stressis 3% õpetajatest. Aastaga on õpetajate tajutud stress mõnevõrra kasvanud. 2020. a TLÜ uuringus oli vähem õpetajaid, kes olid kogenud stressi aeg-ajalt või sageli ning õpetajate osakaal, kes polnud üldse stressi kogenud, oli poole suurem.

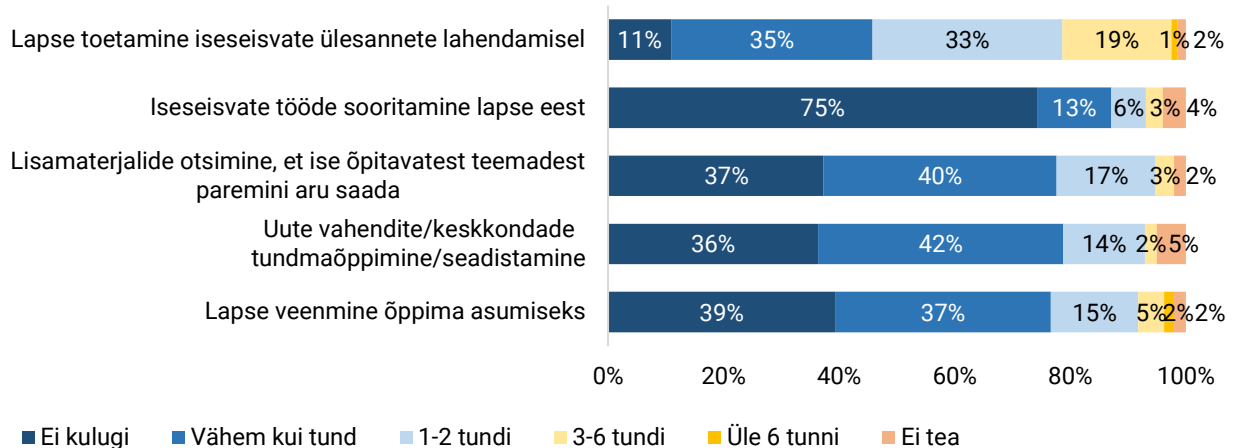

Joonis 43. Õpetajate hinnang sellele, kui tihti nad on viimasel ajal kogenud stressi

Lapsevanemate tugi

Vanemate ajakulu erinevatele lapse õppimise toetamise tegevustele on sarnane eelmise aasta TLÜ uuringus leitud. Kõige rohkem kulus aega lapse toetamisele iseseisvate ülesannete lahendamisel ja kõige vähem suhtlusele õpetajatega (joonis 44).

Lapse toetamisele iseseisvate ülesannete lahendamisel kulus kolmandikul vanematest igapäevaselt vähem kui tund ja kolmandikul 1-2 tundi. Umbes igal seitsmendal lapsevanemal kulus lapse toetamisele igapäevaselt 3-4 tundi ja oli ka neid, kellel kulus veelgi rohkem.

Joonis 44. Lapsevanemate hinnang lapse õppimise toetamise tegevuste ajakulule